

Vilçitrın Sancağı'nda Beylik Yapmış Mihaloğlu Akıncıları ve Faaliyetleri*

Mihaloğlu Raider-Commanders Who Served as the Lord in Vuçitrn Sanjak and Their Activities

Rahman ŞAHİN**

Öz

Hafif süvari birliklerinden oluşan akıncılar, Osmanlı Devleti'nin Rumeli fetihlerinde oldukça etkili olmuştur. Devletin sınırlarının genişlemesiyle birlikte Avrupa içlerine doğru faaliyetlerini genişleten akıncılar, Balkan coğrafyasının her yerine yayılmıştır. Belli muntikalarda görev yapan akıncı aileleri arasında en meşhurları Mihaloğulları, Malkoçoğulları, Evrenosoğulları ve Turahanoğullarıdır.

Akıncılar bir bölgenin sadece fethedilmesinde değil aynı zamanda yönetilmesinde de görev almışlardır. Bu kapsamda Rumeli bölgesinde birçok sancakta beylik yapan akıncılar, devletin temsilcisi olmuştur. Bazı akıncı beylerinin sancakbeyliğinin yanı sıra beylerbeyi ve vezir oldukları da bilinmektedir. Bu çalışmada Osmanlı Arşivi'nde bulunan Nişan ve Tahvil Kalemî Defterleri, Ruus Kalemî Defterleri, Kâmil Kepeci Defterleri ile Mühimme Defterleri yakından incelenmiştir. Arşiv belgelerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda orta Balkanlar'daki Vilçitrın Sancağı'nda sancakbeyi olarak görev alan Mihaloğlu akıncı beylerinden, bu beylerin akrabalık bağlarından ve yaptıkları hizmetlerden bahsedilecektir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Balkanlar, Vilçitrın, Akıncı, Mihaloğulları

Abstract

Raiders, consisting of light cavalry units, was very effective in the conquest of Rumelia by the Ottoman Empire. With the expansion of the borders of the state, the raiders expanded their activities towards the interior of Europe and spread all over the Balkan geography. Among the families of the raiders who took charge in certain areas, the most famous ones were Malkoçoğulları, Mihaloğulları, Evrenosoğulları and Turahanoğulları.

Raiders took part not only in the conquest of a region but also in the administration. In this context, the raiders who served in many sanjaks in the Rumelia became the representatives of the state. It is known that some of the raider lords served as the governor-general and vizier as well as the district governor. In this study, the Nişan and Tahvil Registers, Ruus Registers,

Makale Geliş Tarihi: 17.04.2021. Makale Kabul Tarihi: 14.11.2022.

Araştırma Makalesi / Künye: ŞAHİN, Rahman, "Vilçitrın Sancağı'nda Beylik Yapmış Mihaloğlu Akıncıları ve Faaliyetleri", Gazi Akademik Bakış Dergisi (GABD), Sayı: 31, Cilt: 16, 2022, s. 41-58

* Bu makale "Osmanlı Yönetiminde Vilçitrın Sancağı (1450-1550)" başlıklı Doktora tezinden üretilmiştir.

** Arş. Gör. Dr., Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü.

E-posta: rahmansahin@erciyes.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-2720-8958.

Akademik
Bakış

41

Cilt 16
Sayı 31
Kış 2022

Kâmil Kepeci Registers and Mühimme Registers in the Ottoman Archives were closely examined. In line with the information obtained from archival documents Mihaloğlu raider lords who served as the district governors in Sanjak of Vuçitrn in the central Balkans, their kinship ties and their services were mentioned.

Key Words: Ottoman Empire, Balkans, Vuçitrn, Raider, Mihaloğulları

Giriş

Akın, ani ve şiddetli bir biçimde hareket ederek, savaş halinde olunan düşman ülkesine keşif, yağma veya tahrip amaçlı yapılan askerî harekât için kullanılan bir tabirdir. Akıncı ise Osmanlı Türklerinin hafif süvari kuvvetlerine verilen isimdir¹. Akıncılar, bir program dâhilinde akın yaparlar, mal ve esirler alarak düşman ülkesi ve ordusu hakkında malumat toplarlardı. Savaş zamanlarında asıl ordunun önünden giderek keşif hizmetinde bulunan akıncılar, geçimlerini elde ettikleri ganimetlerle sağlardı. Devlet, akıncılara maaş, silah ve teçhizat vermez bunları kendileri temin ederdi. Akıncılar, yaptıkları hizmet karşılığında vergiden muaftılar. Bazı durumlarda savaşlarda yararlılık gösteren akıncılara devlet tarafından dirlik tahsisi yapılırdı². Akıncıların isimlerini, eşkâllerini ve timar sahibi olan akıncıların timarlarını gösteren defterler düzenlenirdi. İki nüsha halinde tertiplenen defterlerin biri merkezde diğeri ise akıncıların buldukları eyalet veya sancak kadı-lıklarında bulunurdu³.

Akıncılar sınır bölgelerinde fetihler yaptığı için bunlara uç beyi de denilirdi⁴. Akıncılık, Selçuklu uç teşkilatının Osmanlılardaki karşılığı olarak görülebilir, fakat Osmanlı akıncı beyleri ile Selçuklu uç beyleri arasında

- 1 Şemseddin SAMİ, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2007, ss. 45–46; Midhat Seretoğlu, *Osmanlı Tarih Lugatı*, Kurtuba Kitap, İstanbul 2015, s. 18; Mehmet Ali Ünal, *Osmanlı Tarih Sözlüğü*, Paradigma Yayıncılık, İstanbul 2011, ss. 25–27.
- 2 İsmail Hakkı Uzunçarşılı, “Akıncı”, *İslam Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Bakanlığı 1978, C. 1, s. 239; Abdulkadir Özcan, “Akıncı”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı 1989, C. 2, s. 249; Fehmeddin Başar, “Osmanlı Akıncı Ailelerinin Balkan Tarihindeki Yeri”, *Balkanlarda İslam Medeniyeti Uluslararası Üçüncü Sempozyum Tebliğleri*, İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırmaları Merkezi (IRCICA), İstanbul 2011, s. 217; Colin İmber, *Osmanlı İmparatorluğu 1300-1650: İktidarın Yapısı*, çev. Şiar Yalçın, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2006, ss. 339–40; H. Çetin Arslan, “Erken Osmanlı Dönemi (1299-1453)’nde Akıncılar ve Akıncı Beyleri”, *Yeni Türkiye*, S. 66 (2015), s. 537.
- 3 Günümüze ulaşan akıncı defterleri üzerine yapılan çalışmalar için bkz. Ayşe Kayapınar, Emine Erdoğan Özünlü, *Mihaloğullarına’na Ait 1586 Tarihli Akıncı Defteri*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2015; Emine Erdoğan Özünlü, Ayşe Kayapınar, *1472 ve 1560 Tarihli Akıncı Defterleri*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2017. Ayrıca bkz. Mariya Kiprovskya, *The Military Organization of the Akıncıs in Ottoman Rumelia*, Bilkent Ü. Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2004 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- 4 Halil İnalçık, “Osmanlı Devleti’nde Uc (Serhad)lar”, *Doğu Batı Makaleler II*, Doğu Batı Yayınları, Ankara 2008, s. 55; Feridun M. Emecen, “Uç Beyi”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı 2012, C. 42, s. 39; Pal Fodor, “Osmanlılar ve Savaş”, *Türk Tarih Bizans’tan Türkiye’ye 1071-1453*, Kitap Yayınevi, İstanbul 2012, s. 253.

hukuki bakımdan önemli farklılıklar bulunmaktadır. Selçuklu uçlarında bulunan liderler daha çok boy beyiydi ve kendi kılıçlarıyla fethettikleri yerleri kendi topraklarına katarak nüfuzlarını artırıyorlardı. Buna karşılık Osmanlı akıncı beyleri yaptıkları akınlarla asıl ordunun fetih işini kolaylaştırıyordu⁵.

Mensup oldukları kumandanların aile isimleriyle anılan akıncılar, Rumeli'nin muhtelif bölgelerinde bulunurdu. Bu bağlamda meşhur akıncı ailelerinden Mihaloğulları'nın Edirne, Plevne, Tırnova, Sofya ve Semendire; Malkoçoğulları'nın Niğbolu, Silistre ve Sofya; Evrenosoğulları'nın Serez, Gümülcine, Selanik ve Arnavutluk; Turahanoğulları'nın ise Teselya ve Mora bölgelerinde faaliyet gösterdikleri bilinmektedir⁶. Akıncılar sadece Balkanların fethedilmesinde değil aynı zamanda yönetilmesinde de çeşitli görevler üstlenmişlerdir. Yahya Paşa ve neslinden gelen Bali, Mehmed ve Arslan Bey'in yanı sıra Mihaloğlu Mehmed Bey gibi bazı akıncı beylerinin devlet yönetiminde beylerbeylik ve vezirlik gibi üst seviyelere geldikleri bilinmekle birlikte⁷ akıncıların daha çok sancakbeyliği yaptıkları görülmüştür. Akıncılara sancak verme uygulaması Osmanlı'nın erken devirlerine kadar gitmektedir. Sultan I. Murad'ın, Evrenos Bey'e gönderdiği mektupta bulunan "... kendi kılıcın ile feth eylediğin kal'a-i Gümülcine'den Siroz'a Horpişteye varınca bir sancaklık i'tibâriyle on kere yüz bin akçe ile sana virdim..." ifadeden Evrenos Bey'e bir sancaklık yer tahsis edildiği⁸; Sultan I. Bayezid fermanında bulunan "...Mihal Beg oğlu Ali Beg dâme ulüvvuhû hidmedlerinin külli erliği ve yoldaşlığı zuhûra gelmegin emr eyledim ki evladlarının

- 5 Mustafa Akdağ, *Türkiye'nin İktisadî ve İçtimai Tarihi*, 3. Başkı Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2017, ss. 304-5; Ayşegül Kılıç, "Akıncılık Teşkilatı ve Ünlü Akıncı Ailelerinin Balkan Tarihine Katkıları", *Yeni Türkiye*, S. 66 (2015), s. 554.
- 6 Uzunçarşılı, a.g.m., s. 239; Özcan, a.g.m., s. 249; Fehameddin Başar, "Evrenosoğulları", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı 1995, C. 11, s. 540; Kılıç, a.g.m., s. 560; Arslan, "a.g.m., s. 535; Başar, a.g.m., s. 220; M. Tayyib Gökbilgin, "Mihal-oğulları", *İslam Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Bakanlığı 1979, C. 8, s. 286; Levent Kayapınar, "Teselya Bölgesinin Fatih Turahan Bey Ailesi ve XV.-XVI. Yüzyıllardaki Hayır Kurumları", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 1, S. 10 (2005), ss. 188-89.
- 7 Fehameddin Başar, "Malkoçoğulları", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı 2003, C. 27, s. 538; Fehameddin Başar, "Mihaloğulları", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı 2005, C. 30, s. 24; Claudia Römer, "On Some Hass-Estates Illegally Claimed by Arslan Pasa, Beglerbegi of Buda 1565-1566", *Studies in Ottoman History In Honor of Professor V.L. Ménage*, 2010, s. 297-318; Géza Dávid, "Macaristan'da Yönetici Osmanlı Aileleri", *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)*, C. 38 (2015), ss. 14-15; Pál Fodor, "Wolf on The Border: Yahyapaşaoğlu Bali Bey (?-1527) Expansion And Provincial Elite in The European Confines of The Ottoman Empirein The Early Sixteenth Century", *Şerefe Studies in Honour of Prof. Geza David on His Seventieth Birthday*, ed. Pál Fodor, Nándor E. Kovács, Benédek Peri, Research Centre for the Humanities, Hungarian Academy of Sciences, Budapest 2019, s. 58 vd.
- 8 Mehmet İnbaşı, "Sultan I. Murad'ın Evrenos Bey'e Mektubu", *Atatürk Üniversitesi Tarih Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, C. 8, S. 17 (2001), s. 228; H. Çetin Arslan, *Türk Akıncı Beyleri ve Balkanların İmarına Katkıları (1300 - 1451)*, Kültür Bakanlığı, Ankara 2001, s. 44; *Muharrerât-ı Nâdire*, Ali Aktan (çev.), Türk Tarih Kurumu, Ankara 2018, ss. 352-55.

görsel

evladlarına batnen ba'de batnin ve karnen ba'de karnin sancak virilüb..." şeklindeki ifadeden de hizmetleri karşılığında Mihaloğulları ailesinden Gâzi Ali Bey'e ve evlatlarına sancak verildiği anlaşılmaktadır⁹.

Mihaloğlu Ailesi ve Vılçıtrın Sancak Beyleri

Osmanlı Devleti'nin askerî tarihinde ilk devirlerinden itibaren önemli rol oynayan Mihaloğulları ailesinin Harmanmaya tekfurı Köse Mihal'in soyundan geldiği belirtilmektedir¹⁰. Köse Mihal'in Aziz Bey, Balta Bey ve Gâzi Ali Bey adında üç oğlu bulunmaktadır. Gâzi Ali Bey soyundan gelenler Anadolu'da kalmış, Bursa ve Amasya'da büyük vakıflar kurmuşlardır¹¹. Balkanlar'a geçen Mihaloğlu kolu ise Edirne ve sonrasında Plevne'ye yerleşen Aziz Bey ile İhtiman'a yerleşen Balta Bey'in ahfadı ile devam etmiştir¹². Rumeli'de bulunan Mihaloğulları başarılı askerî faaliyetlerde bulunmuş, özellikle Bulgaristan'ın fethinde büyük yararlılıklar göstermiştir. Bu aileye mensup akıncı beyleri 1402 Ankara Savaşı'ndan sonra yaşanan Fetret Devri'nde ve Sultan II. Murad zamanında meydana gelen taht mücadelelerinde oldukça etkili olmuşlardır¹³. Mihaloğulları ailesi yerleştikleri Pınarhisar, Plevne ve Tırnova'nın imar ve iskânına büyük katkı sunmuştur. Gazi akıncı beylerinin yanı sıra bu aileye mensup hanımlar da vakıflar kurarak şehirlerin gelişmesine yardımcı olmuşlardır¹⁴.

Balkanların Türk yurdu haline gelmesine önemli katkılar sunan Mihaloğlu akıncılarının beylik yaptığı sancaklardan birisi de Vılçıtrın Sancağı'dır. Orta Balkanlar'da önemli bir konuma sahip olan Vılçıtrın, Kosova sahrası

- 9 Mehmed Nüzhet Paşa, *Ahval-i Gazi Mihal*, Dersaadet 1315, s. 45; Yaşar Gökçek, *Türk İmparatorluk Tarihinde Akıncı Teşkilatı ve Gazi Mihal Oğulları*, Alagöz Yayıncılık, Konya 1998, s. 13; Heat W. Lowry, *Erken Dönem Osmanlı Devleti'nin Yapısı*, çev. Kıvanç Tanrıyar, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2005, s. 61; Fatih Yurttaş, *Balkanlar'da Bir Uç Beyi Ailesi; Mihaloğulları 1300-1600*, Bahçeşehir Ü. SBE., İstanbul 2018, ss. 49-51 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- 10 Gökbilgin, a.g.m., s. 185; Özcan, a.g.m., s. 24; Gökçek, a.g.e., ss. 9-10. Köse Mihal'in menşei ve kimliği hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yücel Öztürk, "Gazi Kösemihal'in Menşei İle İlgili Yeni Bir Analiz", *Uluslararası Gazi Süleyman Paşa ve Kocaali Tarihi Sempozyumu III*, Kocaali Büyükşehir Belediyesi, Kocaali 2016, s. 661-88.
- 11 Vedat Turgut, "Vakıf Belgelerinde Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi Aileleri Malkoçoğulları ve Mihallüler", *Yeni Türkiye*, S. 66 (2015), ss. 574-75; Başar, a.g.m., s. 25.
- 12 Başar, a.g.m., ss. 24-25; Ayşe Kayapınar, "Kuzey Bulgaristan'da Gazi Mihaloğulları Vakıfları (XV-XVI. Yüzyıl)", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 1, S. 10 (2005), s. 171; Yurttaş, a.g.t., ss. 33-48.
- 13 Başar, a.g.m., s. 222.
- 14 Mihaloğulları'nın kurmuş oldukları vakıflar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Mehmed Nüzhet Paşa, a.g.e., ss. 86-114; Gökçek, a.g.e., ss. 105-8; Kayapınar, a.g.m., ss. 171-81; Turgut, a.g.m., ss. 573-89; Arslan, a.g.m., ss. 47-77; Gökbilgin, a.g.m., ss. 290-91; Orlin Sabev, "Osmanlıların Balkanları Fethi ve İdaresinde Mihaloğulları Ailesi (XIV.-XIX. Yüzyıllar): Müklükler, Vakıflar, Hizmetler", *OTAM*, S. 33 (2013), ss. 232-41; Mariya Kiprovska, "Shaping the Ottoman Borderland: The Architectural Patronage of the Frontier Lords from the Mihaloğlu Family", *Bordering Early Modern Europe*, ed. Maria Baramova, Grigor Boykov, Ivan Parvev, Wiesbaden 2015, s. 185-220; Yurttaş, a.g.t., ss. 19-56.

denilen düzlüğün kuzey kenarında bulunmaktadır¹⁵. Vilçitrın Sancağı'nın kapsadığı bölgeler Sultan II. Murad döneminde 1439 yılında ele geçirilmiş ve 1444 yılına kadar doğrudan Osmanlılar tarafından yönetilmiştir¹⁶. Topraklarını kaybeden Sırp despotu George Brankoviç sığındığı Macarları kışkırtarak Osmanlıya karşı yeni bir Haçlı seferi yapılmasını sağlamıştır¹⁷. Macar Kralı ve Sırp Despotu önderliğinde hazırlanan Haçlı ordusu 1443 yılında harekete geçip Niş ve Sofya'yı geçerek İzladi Geçidi'ne kadar ilerlemişti. Osmanlılar tarafından güçlükle durdurulan Haçlılar ile Sultan II. Murad, Despot George Brankoviç aracılığıyla Segedin'de bir anlaşma imzalamıştır¹⁸. Anlaşmaya göre 1439'da alınan Sırp toprakları despota iade edilmiştir¹⁹. Fatih Sultan Mehmed, İstanbul'un fethinden sonra Sırp meselesinin halline yönelmiş ve bu coğrafyaya yapmış olduğu seferler neticesinde Vilçitrın ve civarı 859 / 1454-1455 yılında Osmanlı Devleti tarafından nihai olarak fethedilmiştir²⁰. Fetihden sonra bölgede Vilçitrın merkezli sancak teşkilâtı kurulmuş, sancak dâhilinde bulunan maden bölgeleri padişah hassına, tarım arazileri ise timar sistemine tahsis edilmiştir. Padişah hasları mukâtaalar vasıtasıyla mültezimler tarafından, timar arazileri ise doğrudan sancakbeyi tarafından yönetilmiştir. Morova ve Lab vadileri boyunca uzanan Vilçitrın Sancağı, XVI. yüzyılda kuzeyden Alacahisar, batıdan Hersek, güneyden Prizren ve Üsküp sancaklarıyla, doğudan ise Köstendil ve Paşa sancakları ile sınırdışı²¹.

- 15 Muhammet Aruçi, "Vilçitrın", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı 2013, C. 43, s. 132.
- 16 Nihal Atsiz, "Aşıkpaşaoğlu Tevârih-i Âl-i Osman", *Osmanlı Tarihleri I*, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1949, s. 180; *Anonim Osmanlı Kroniği (1299-1512)*, Necdet Öztürk (çev.), Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 2000, s. 77.
- 17 *Gazavât-ı Sultân Murâd b. Mehemmed Hân İzladi ve Varna Savaşları (1443-1444) Üzerine Anonim Gazavât-nâme*, Halil İnalçık, Mevlûd Oğuz (çev.), Türk Tarih Kurumu, Ankara 1989, s. 8.
- 18 Feridun M. Emecen, "Varna Muharebesi", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı 2012, C. 42, s. 528.
- 19 "Hünkâr Vilkoğluna yine iklimini verdi, filori himmetiyle. Ve dahi Vilkoğlu'nun iki oğlunu Tokat habsinden çıkarıp yine atasına gönderdi. Amma gözlerine mil çekilmişti." Mevlânâ Mehmed Neşri, *Cihânnümâ (Osmanlı Tarihi 1288-1485)*, çev. Necdet Öztürk, Bilge Kültür Sanat, İstanbul 2013, s. 270.
- 20 Enveri, *Düstürnâme-i Enveri (Osmanlı Tarihi 1299-1465, 19-22. Kitaplar)*, çev. Necdet Öztürk, 2. Baskı, Çamlıca, İstanbul 2012, ss. 44-45; Tursun Bey, *Târih-i Ebül-Feth*, çev. Mertol Tulum, Baha Matbası, İstanbul 1977, ss. 76-77; Mevlânâ Mehmed Neşri, *Cihânnümâ (Osmanlı Tarihi 1288-1485)*, çev. Necdet Öztürk, Bilge Kültür Sanat, İstanbul 2013, ss. 290-92; Oruç Bey, *Oruç Beğ Tarihi (Osmanlı Tarihi 1288-1502)*, çev. Necdet Öztürk, 1. Basım, Bilge Kültür Sanat, İstanbul 2014, s. 101; İdris-i Bitlisi, *Heşt Behişt (VII. Ketibe Fatih Sultan Mehmed Devri 1451-1481)*, çev. Muhammed İbrahim Yıldırım, 2. Baskı, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2019, s. 129; İbn Kemâl, *Tevârih-i Âl-i Osman VII. Defter*, çev. Şerafettin Turan, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1957, s. 109; Hadidi, *Tevârih-i Âl-i Osman (1299-1523)*, çev. Necdet Öztürk, Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1991, s. 234; Kritovulos, *Kritovulos Tarihi (1451-1467)*, çev. Ari Çokona, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2015, s. 118. Vilçitrın bölgesinin fethi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Rahman Şahin, *Osmanlı Yönetiminde Vilçitrın Sancağı (1450-1550)*, Erciyes Ü. SBE., Kayseri 2020, ss. 19-22 (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- 21 Şahin, a.g.t., s. 1.

Mihaloğlu ailesine mensup olup Vılçitrın Sancağı'nda görev yaptığı tespit edilebilen ilk sancakbeyi 1557 – 1560 yıllarında beylik yapan Süleyman Bey'dir²². 25 Safer 967 / 26 Kasım 1559 tarihli kayıta Süleyman Bey'e "Vılçitrın ve Akıncı Beyi olan" şeklinde hitap edilmiş ve devamında Mihaloğulları'na tabi olan akıncılarla Özi Kalesi ve civarının güvenliğinin sağlanması istenmiştir²³. Bu hükümden Vılçitrın sancakbeyi Süleyman Bey'in Mihaloğullarından olduğu anlaşılmaktadır. Süleyman Bey, Vılçitrın Sancağı sipahileriyle ve akıncılarıyla dönemin siyasi gelişmeleri doğrultusunda çeşitli görevler üstlenmiş, Özi ve Azak kalelerinin güvenliğinin sağlanmasının yanı sıra Boğdan taraflarının muhafazasında da bulunmuştur²⁴. Süleyman Bey'in 16 Şa'bân 972 / 19 Mart 1565 tarihinde Çirmen sancakbeyliğine getirildiği görülmektedir. Çirmen beyliğinin verilme sebebi mühimme kaydında açık olarak "Bundan akdem livâ-i mezbûr beği Ali dâme izzühûya hükmi hümâyûnum gönderilüp sancağı sübaşıları ve sipâhileri ile deryâyâ gitmek emrüm olmuştu. Hâliyâ kara canibinden sefer-i hümâyûna akıncı tâifesi lâzım olmağın livâ-i mezbûr sana tevcih olunmuşdur" şeklinde belirtilmiştir²⁵. Bu kayıttan sefere akıncı lazım olduğu için Çirmen beyliğinin Süleyman Bey'e verildiği anlaşılmaktadır. Vılçitrın'dan sonra Çirmen Sancağı'nda beylik vazifesi üstlenen Süleyman Bey, aynı zamanda Mihaloğulları'na bağlı sağ-kol akıncılarının da beyi idi²⁶.

Süleyman Bey'den bir müddet sonra Vılçitrın sancakbeyliği vazifesine Hasan Bey tayin edilmiştir. Hasan Bey ile ilgili sancak tevcih defterinde bulunan "Livâ-i Vılçitrın der-dest-i Hasan Bey veled-i Mihal..."

- 22 BOA, KK.d 216/a, s. 32. Süleyman Bey'in Vılçitrın sancakbeyliği görevinin ne zaman sona erdiği tam olarak tespit edilememiştir, fakat kendisinden bahseden en geç tarihli belge 19 Ekim 1560 tarihlidir. BOA, A.DVNSMHHM.d 3, Hüküm 1639.
- 23 "Vılçitrın ve akıncı begi olan Süleymân Beg'e hüküm ki, Hâliyâ Özi kal'ası'nun ta'mir olunmasın emr idüp ol bâbda levâzım u mühimmâtı tedârik idüp ... Husûs-i mezbûr mahall-i ihtimâmdur; gaftet üzre bulunmayup Mihallü'ya tâbi olan eger toycalarundur ve eger akıncıların cümle ihzâr idüp ol cânibe göz ve kulak tutasın..." BOA, A.DVNSMHHM.d 3, Hüküm 520; 3 Numaralı Mühimme Defteri 966-968 / 1558-1560, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara 1993, s. 230.
- 24 BOA, A.DVNSMHHM.d 3, Hüküm 897, 1047, 1623, 1639; Halil İnalıcık, "Osmanlı-Rus Rekabetinin Menşei ve Don-Volga Kanalı Teşebbüsü (1569)", *Belleten*, C. XII, S. 46 (1948), s. 364.
- 25 6 Numaralı Mühimme Defteri (972 / 1564-1565) < Özet-Transkripsiyon ve İndeks > II, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara 1995, s. 42 Hüküm 879; Kayapınar, Erdoğan a.g.e. s. 17.
- 26 "...Hâliyâ akıncı beği Süleymân Mihallü'ye müte'allik sağ-kol akıncısıyla Mohac Sancağı Beği Hamza yanına varmak emrüm olup..." 6 Numaralı Mühimme Defteri (972 / 1564-1565) < Özet-Transkripsiyon ve İndeks > II, s. 298, Hüküm 1367. "...Çirmen Beği Süleymân dâme izzühû Mihallü'ye müte'allik sağ-kol akıncısıyla mu'accelen Sirem'e varup hâzir olup..." 6 Numaralı Mühimme Defteri (972 / 1564-1565) < Özet-Transkripsiyon ve İndeks > II, s. 304, Hüküm 1328. Süleyman Bey bu görevi ifa ettiği esnada Osmanlı Devleti'nin sol-kol akıncı beyi ise Turahanoğulları ailesinden İnebahtı sancakbeyi Mustafa Bey idi. "...hâliyâ İnebahtı Beği Mustafâ dâme izzühû Turhanlu'ya müte'allik sol-kol akıncısıyla sancağında hâzir u müheyîâ olup..." 6 Numaralı Mühimme Defteri (972 / 1564-1565) < Özet-Transkripsiyon ve İndeks > II, s. 332, Hüküm 1429.

şeklindeki kayıttan Hasan Bey'in de Mihaloğulları ailesine mensup olduğu anlaşılmaktadır²⁷.

Osmanlı Devleti, Kıbrıs'ı ele geçirmeyi planladığı esnada Hasan Bey Vilçitrın Sancağı'nda beylik vazifesindeydi. Bu sebepten Hasan Bey'in dönemin askerî mücadelelerinde görevler üstlendiği görülmektedir. 1570 yılı ilkbaharında donanma Kıbrıs'ın fethi için yola çıktığı zaman düşman gemileri Osmanlı yönetimindeki bazı kıyı şehirlerine çıkarma yapmaya çalışmıştır²⁸. Aynı yıl Mora taraflarında muhafaza hizmetinde bulunan Hasan Bey karaya çıkartma yapmak isteyen 49 parça İspanya gemisine Mora beyi Ahmed Bey ile mukavemet göstermiş, bir gün ve bir gece süren mücadele sonucu İspanyol çıkartması engellenmiştir²⁹. Eylül 1570 tarihinde Magosa haricindeki diğer Kıbrıs şehirleri Osmanlılar tarafından ele geçirildiğinde adayı kurtarmak için gönderilen Haçlı donanması sefer mevsiminin geçmesi ile Meis adası önünden geri dönmüştü. Bu zaman zarfında Osmanlı Devleti Venedik'e karşı İşkodra ve Yanya taraflarına kuvvet sevk etmiştir³⁰. Hasan Bey'in gönderilen askerler içerisinde olduğu, Vezir Ahmed Paşa'nın emrinde Bar ve Ülgün kaleleri civarında muhafaza hizmetinde bulunduğu görülmektedir³¹. Hasan Bey ve beraberindeki askerler burada bulunduğu sürede zahire kıtlığı çekmiştir. Durumu divana bir mektupla arz eden Hasan Bey sefer mevsiminin geçmesi, yaşanan zahire kıtlığı ve kış mevsiminin yaklaşmasını ileri sürerek sancağına geri dönmek istemiş, fakat isteği geri çevrilerek Draç taraflarını muhafaza etmesi uygun görülmüştür³². Kıbrıs'ın fethinden sonra Venedik saldırıları devam etmiş, Mostar ve Hersek taraflarına yapılan saldırıların püskürtülmesi için 1573 yılı başlarında diğer beylerin yanı sıra Vilçitrın sancakbeyi Hasan Bey de görevlendirilmiştir³³.

Hasan Bey'in 1573 yılı Nisan başlarında vefat ettiği düşünülmektedir.

- 27 BOA, MAD.d 563, s. 48; Pervin Sevinç, *955-982/1548-1574 Tarihli Osmanlı Beylerbeyi ve Sancakbeyleri Tevcih Defteri (563 nr.)*, Marmara Ü. TAE., İstanbul 1994, s. 10.
- 28 İdris Bostan, "Kıbrıs Seferleri Günlüğü ve Osmanlı Donanmasının Sefer Güzergâhı", *Dünden Bugüne Kıbrıs Meselesi*, ed. Ali Ahmetbeyoğlu, Erhan Afyoncu, Tarih ve Tabiat Vakfı, İstanbul 2001, ss. 20–21.
- 29 "Vilçitrın begi olup Mora câniblerinin muhâfazasında olan Hasan bege hüküm ki hâliyyâ Südde-i Saadet'üme mektub gönderüb sancağın sipahileriyle ve taviçe tâifesiyle Mora sancağına varub Mora begi Ahmed beg ile vech-i münâsib görüldüğü üzre memâlik-i mahrûseyi hıfz u hrâset üzre olasin diyü ferman olunmağın İspanya'nın kırk dokuz pare donanması gelüp gâret için âdem çıkarmak kasd itdüğün üzerlerine varub bir gün bir gice muhkem cenk idüb münhezim oldukların..." BOA, A.DVNSMHHM.d 14/2, Hüküm 900.
- 30 İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi III. Cilt I. Kısım*, 8. Baskı Türk Tarih Kurumu, Ankara 2011, ss. 14–15; İsmail Hami Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1971, s. 399.
- 31 BOA, A.DVNSMHHM.d 16, Hüküm 549.
- 32 BOA, A.DVNSMHHM.d 16, Hüküm 570.
- 33 BOA, A.DVNSMHHM.d 21, Hüküm 155, 156, 190, 212; Sıtkı Çelik, *21 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin)*, İstanbul Ü. SBE., İstanbul 1997 Hüküm 155, 156, 190, 212 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Zira Hasan Bey yerine getirilen Hızır Bey'in atama kaydı 14 Zi'l-hicce 980 / 17 Nisan 1573 tarihlidir. Aynı kayıta geçen “*Nıgbolu begi Mustafa beg mektub gönderüb Mihâl oğullarından Vılçitrın sancağına mutasarrıf olub akıncı begi olan Hasan beg vefât idüp sancağı müteveffâ begin karındaşı Hızır bege iki yüz bin akçe ile virilmegin buyruldu*” şeklindeki ifadeden Hasan Bey ile Hızır Bey'in kardeş oldukları anlaşılmaktadır³⁴. Bir başka vesikada geçen “*Livâ'-i Vılçitrın der-dest-i Hızır Bey bin Süleyman Bey veled-i Mihâl...*”³⁵ şeklindeki kayıttan da Hızır Bey'in babasının Vılçitrın sancakbeyliği yapan Mihaloğlu Süleyman Bey olduğu tespit edilmiştir. Bu kayıtlar Mihaloğulları ailesine mensup Süleyman Bey'in yanı sıra çocukları Hasan ve Hızır beylerin de hem akıncı beyliği hem de Vılçitrın sancakbeyliği görevini uhdelerinde bulundurdıklarını göstermektedir. Yine bu kayıtlar akıncılığın babadan oğula geçtiği bilgisini desteklemektedir.

Hızır Bey de Balkan coğrafyasında çeşitli görevler ifa etmiştir. 1574 yılı ortalarında Boğdan voyvodalığında bulunan İoan cel Cumplit, Kazakların'da yardımıyla Osmanlıya karşı isyan başlatmıştır³⁶. İsyanın bastırılması için sevk edilen kuvvetler içerisinde Hızır Bey'in akıncıları ve sipahileri de bulunmaktadır³⁷. Ahmed Paşa ve Kırım Hanı Adil Giray komutasında bulunan Osmanlı kuvvetleri isyanı bastırmıştır³⁸. Gurre-i Rebî'u'l-evvel 982 / 21 Haziran 1574 tarihli hükümden Silistre sancakbeyi Davud Bey ve Vılçitrın sancakbeyi Hızır Bey'in asi voyvoda ile yapılan mücadeleden galip çıktığı ve voyvodanın canlı yakalandığı anlaşılmaktadır³⁹. Bu harekât esnasında gösterdiği gayretten dolayı Vılçitrın sancakbeyine 40 bin akçe terakki verilmiş⁴⁰ ve kış yaklaşım sefer mevsimi bittiği için 1574 sonbaharında sancağına dönmesine müsaade edilmiştir⁴¹.

Hızır Bey seferlerde başarılı bir komutandı, fakat Vılçitrın halkı kendilerine zulmettiği gerekçesi ile onu ve adamlarını merkeze şikâyet

görsel

Akademik
Bakış

48

Cilt 16
Sayı 31
Kış 2022

- 34 BOA, KK.d 225, s. 213. Hasan Bey ile Hızır Bey'in kardeş olduklarını gösterir 22 Receb 979 / 10 Aralık 1571 tarihli bir diğer belgede ise şu ifade bulunmaktadır: “*Vılçitrın begi Hasan beg mektub gönderüb Nıgbolu sancağında yigirmi bin zeâmete mutasarrıf olub biraderi olan Hızır için kendü ile eşe diyü hükm inayet olunmagnın Bar ve Ülğün kal'aları fethinde bile olub lakin her ne cânibe kendüye sefer fermân olunursa mezkûr dahi bile eşüb zeâmetine dahl olunmamak için hükm rica itmegin buyruldu*”. BOA, A.DVNSMHHM.d 15, Hüküm 1915.
- 35 BOA, MAD.d 563, s. 48; Sevinç, a.g.t., s. 35.
- 36 Danişmend, a.g.e., s. 416; Abdulkadir Özcan, “Boğdan”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı 1992, C. 6, s. 270.
- 37 BOA, A.DVNSMHHM.d 24, Hüküm 409, 410, 412, 424, 473, 545, 546, 564, 569, 570, 574, 633, 634, 810, 920; Ali Rıza Bülbül, *24 Numaralı Mühimme Defterinin (H.981- 982 / M. 1573- 1574) Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Erciyes Ü. SBE., Kayseri 2019, ss. 157-64 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). BOA, A.DVNSMHHM.d 26, Hüküm 6, 28, 52, 53, 69.
- 38 Özcan, aynı yer.
- 39 BOA, A.DVNSMHHM.d 26, Hüküm 94.
- 40 BOA, A.DVNSMHHM.d 25, Hüküm 1761.
- 41 BOA, A.DVNSMHHM.d 26, Hüküm 586.

etmiştir⁴². Bunun üzerine Hızır Bey'in teftişi için Köstendil sancakbeyi ile Priztine ve Vilçitrın kadılarının yanı sıra akıncı beylerinden Mustafa Bey görevlendirilmiştir⁴³. Bu teftiş esnasında sancakbeyliği Prizren'e tahvil edilen Hızır Bey'den süreç sonuna kadar yerinden ayrılmaması istenmiştir⁴⁴. Devlet, Hızır Bey'in görev yerini değiştirerek soruşturmanın daha sağlıklı yürütülmesini amaçlamış olmalıdır. Teftiş işleminin sonucu ile ilgili bir belgeye ulaşılamadığından Hızır Bey'in ceza alıp almadığı bilinmemektedir.

Her iki vazifeyi bir arada yürüten Vilçitrın sancakbeylerinden bir diğeri Mustafa Bey'dir. Hızır Bey'in teftişi için oluşturulan heyet içerisinde olan Mustafa Bey, 29 Ramazan 984 / 20 Aralık 1576 tarihinde Vilçitrın sancakbeyliğine getirilmiştir⁴⁵. Mustafa Bey'in de Mihaloğlu ailesine mensup olduğu 16 Rebiü'l-evvel 989 / 20 Nisan 1581 tarihli arşiv vesikasında bulunan "Akıncı begi olup Mihallüden olan Vilçitrın sancak begi Mustafa bege hüküm ki..." şeklindeki kayıttan anlaşılmaktadır⁴⁶, fakat Mustafa Bey'in yukarıda isimleri geçen Süleyman, Hasan ve Hızır beyler ile baba-oğul-kardeş münasebeti hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Vilçitrın'da 19 Muharrem 998 / 28 Kasım 1589 tarihine kadar yaklaşık 13 yıl⁴⁷ beylik yapan Mustafa Bey'in sancakbeyliği yaptığı yıllar Osmanlı Devleti'nin doğu ve batı sınırlarında uzun savaşlara giriştiği döneme tekabül etmiştir⁴⁸. Devletin içerisinde bulunduğu bu mücadelelerde Mustafa Bey'in

42 "... hâlâ südde-i sa'âdetüm'e rika sunulup Vilçitrın sancağı beyi Hızır için kendüsü oğlı ve âdemleri envâ'-ı zulm ü te'addi iderler halk âciz kalmıştır diyü..." BOA, A.DVNSMHHM.d 29, Hüküm 54; Gülay Kahveci, 29 Numaralı Mühimme Defteri (984/1576) (Tahlil-Özet-Transkripsiyon), İstanbul Ü. SBE., İstanbul 1998, s. 44 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

43 BOA, A.DVNSMHHM.d 29, Hüküm 54, 84. "Vilçitrın sancak begi Mustafa bege hüküm ki Vilçitrın sancağı sana inâyet olunup müşârunileyh ile ma'an teftiş olmak için sen mu'accelen kalkup Vilçitrına varup müşârun-ileyh dahi teftiş ahvâli bertaraf oluncayadeğin kalkup sancağına teveccüh itmeye..." BOA, A.DVNSMHHM.d 29, Hüküm 85.

44 "Sabıka Vilçitrın sancağı beyi olup Prizren sancağı tevcih olunan Hızır bege hüküm ki Bundan akdem rikâb-ı hümayûnuma ruk'alar sunulup re'âyâyâ zulm ü te'addi eyledüğün ilâm olunduğundan gayrı bu defa dahi rikâb-ı hümayûnuma ruk'a sunulup senden küllî şikâyet olmağın sana Prizrin sancağı tevcih olunup ammâ ahvâlün şer'ile teftiş olunup hukuk-i nas alırmek için Vilçitrın sancağı kâdîlarına hüküm-i hümayûnum yazılup buyurdum ki: Çavuş mübâşir ta'yin olunup sunulduğı ruk'anün sureti ile irsâl olunmuşdur çavuşum vusul buldukda hüküm-i hümayûnum mücebince seniñ ahvâlün toprak kâdîlarıyla Şer'ile teftiş eylemeyince ve Vilçitrın kalkmayup teftiş ahvâli ber taraf olmayınca Prizrin sancağına teveccüh eylemeyesin. Şöyle ki, teftiş oluncayadek tevakkuf eylemeyüp sancağına varasın azile konılmayup envâ'-i ikâba müstehak olursın." BOA, A.DVNSMHHM.d 29, Hüküm 82.

45 "Vilçitrın sancak begi Mustafa bege hüküm ki Vilçitrın sancağı sana inâyet olunup..." BOA, A.DVNSMHHM.d 29, Hüküm 85.

46 BOA, A.DVNSMHHM.d. 44, Hüküm 67.

47 BOA, A.DVNSMHHM.d. 55, Hüküm 235; BOA, A.NŞT.d 1100, s. 168, BOA, A.NŞT.d 1105, s. 234; BOA, A.RSK.d 1469, s. 11; BOA, KK.d 118, s. 103, BOA KK.d 231, s. 61, BOA, KK.d 238, s. 275, BOA, KK.d 241, s. 326, BOA, KK.d 242, s. 162, BOA, KK.d 246, s. 25, BOA, KK.d 249, s. 4-6-10, BOA, KK.d 251, s. 197.

48 Osmanlı Devleti'nin bu dönemde Doğu ve Batı'da yapmış olduğu uzun savaşlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Feridun M. Emecen, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluş ve Yükle*

Yazı

Akademik
Bakış

49

Cilt 16
Sayı 31
Kış 2022

sancağı askerleri ve akıncılarıyla çeşitli görevler ifa ettiği görülmektedir. 1577 yılı sonunda Boğdan taraflarında bulunan Mustafa Bey⁴⁹, ertesi yıl çoğu tüfekli yaklaşık 40 bin kişilik düşman kuvvetinin Bosna sınırında görülmesi üzerine Bosna'ya gönderilmiştir. Bu vazifeye Vılçitrın sancağı askerleri ve akıncılarının yanı sıra Yanya, Hersek, Kilis, Sirem, İzvornik, Alacahisar, Prizren, Vidin, Sirem, Delvine ve İskenderiye sancakları askerleri de katılmış ve Bosna beyi Ferhad Bey yardıma gelen kuvvetlere serdar tayin edilmiştir⁵⁰. Bosna taraflarındaki tehlikenin büyümesi üzerine yukarıda zikredilen takviye kuvvetlerine ek olarak Rumeli beylerbeyi Siyavüş Paşa da Bosna'ya gönderilmiştir⁵¹. Bosna sınırında 1578 yılında beliren bu tehlikenin 1579 yılı sonlarına doğru geçtiği ve takviye amaçlı görevlendiren beylerle birlikte Vılçitrın sancakbeyi Mihaloğlu Mustafa Bey'in de görev yerine geri döndüğü anlaşılmaktadır⁵². Osmanlı Devleti bu hadiseden sonra Bosna beylerbeyliğini kurmuş ve Bosna sancakbeyi Ferhad Bey kurulan eyaletin beylerbeyi olarak görevlendirilmiştir⁵³. Bosna eyaletine 9 Şevval 988 / 17 Kasım 1580 tarihinde Kilis, Hersek, Prizren, Zaçasna, İzvornik ve Pojega sancaklarının yanı sıra öncesinde Tımışvar eyaletine bağlı olan Vılçitrın Sancağı da dâhil edilmiştir⁵⁴.

Osmanlı Devleti, doğu sınırında bulunan Safevî Devleti'ndeki iç karışıklıklardan istifade ederek sınırlarını genişletmek istemiş, 1578-1590 yılları arasında Safevîlerle savaşa girişmiştir⁵⁵. 1582 yılında Şark seferi serdarlığına tayin edilen Ferhad Paşa, Revan kalesinin zaptıyla görevlendirilmiştir⁵⁶. Bu seferin hazırlıkları kapsamında Vılçitrın sancakbeyi Mustafa Bey'den 25

- 49 *seliş Tarihi (1300 - 1600)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2015, ss. 325–79. BOA, A.DVNSMHHM.d 33, Hüküm 263M, 263; Özge Teneş, *33 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (s. 1-190)*, Atatürk Ü. TAE., Erzurum 2019, ss. 265–67 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). BOA, A.DVNSMHHM.d 35, Hüküm 317, 330.
- 50 BOA, A.DVNSMHHM.d 35, Hüküm 556, 557; BOA, A.DVNSMHHM.d 36, Hüküm 2, 415.
- 51 “Bosna begine hüküm ki mektûb gönderüb küffâr-ı hâksârın azîm cem’uyyet olub Bosna serhaddinde olan Memâlik-i Mahrûse mazarrat kasdıyla hareket olduğun i’lâm itmişsin imdi Rum-ili beglerbegisi emîrül-ümerâ’îl-kirâm Siyavüş Paşa dâmet ma’âlihi ve Semendire ve İzvornik ve Sirem ve Hersek ve Kilis ve Vidin ve Vılçitrın beglerine ahkâm-ı şerife yazılub ol canibe nâzir olub...” BOA, A.DVNSMHHM.d 40, Hüküm 305.
- 52 BOA, A.DVNSMHHM.d 40, Hüküm 416.
- 53 Hatice Oruç, “15. Yüzyılda Bosna Sancağı ve İdari Dağılımı”, *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)*, S. 18 (2005), ss. 252–53.
- 54 “Rum-ili beglerbegisine hüküm ki hâlâ Bosna sancağı müstakil beglerbeglik olmanın defter kethüdâsı ve timar defterdârı ta’yîn olunub livâ-i Kilis, ve Hersek ve Prizren ve Zaçasna sancakları Bosna beglerbegiligine ta’yîn olmanın zikr olunan sancakların icmal ve mufassal defterlerin hâlâ Bosna beglerbegisi olan Ferhad dâme ikbâlühüya irsal olunmasın emr idüb buyurdum ki... vusûl buldukda zikrolunan sancakların icmâl ve mufassal defterlerin kiseleyüb ve mühürleyüb müşârun-ileyhımaya irsâl ü isâl idesin. Bir sûreti Budun beglerbegine İzvornik ve Pojega sancağı defterleri husûsu yazıldı. Bir sûreti Tımışvar beğlerbegisine Vılçitrın defteri husûsu.” BOA, A.DVNSMHHM.d 43, Hüküm 440.
- 55 Halil İnalcık, *Devlet-i ‘Aliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar-I*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2009, s. 181.
- 56 Emecen, a.g.e., ss. 335–36.

Zi'l-hicce 990 / 20 Ocak 1583 tarihinde akıncılarıyla ve üç bin akçe aşığı gelire sahip tımarlı sipahileri ile sancak muhafazasında kalması, geriye kalan tımar ve zeamet sahiplerinin ise alaybeyleri ile şark seferine göndermesi istenmiştir⁵⁷. Aynı yıl Bender ve Akkırman civarında vuku bulan hadiseler üzerine Vilçitrın Sancağı'nda muhafaza için kalan akıncılar ve üç bin akçeden az geliri olan tımarlı sipahiler sancakbeyi Mustafa Bey komutasında Akkırman ve Bender taraflarına görevlendirilmiş, bu harekâta Erdel prensi ve Boğdan voyvodası da destek vermiştir⁵⁸. Mustafa Bey'in aynı zamanda akıncı beyi olması onun yukarıda zikredilen vazifelere benzer vazifeler üstlenmesinde etkili olmuştur. Bu kapsamda Vilçitrın sancakbeyi ve askerleri 1584'te Özi, 1586'da Bender, 1592'de Dukakin ve 1593'te Bosna muhafazasında bulunmuştur⁵⁹.

Vilçitrın Sancağı'nda beylik yapan bir diğer akıncı beyi Ali Bey'dir. 28 Haziran 1593 yılında bu vazifeye atanan Ali Bey'in sadece atama kaydına ulaşılmıştır. "Livâ-i Vilçitrın hâlâ akıncı begi olan Ali begin hak meşrûtu olmağın verildi"⁶⁰ şeklindeki kayıttan Ali Bey'in akıncı olduğu ortaya çıkmaktadır. Hakkında ayrıntılı bilgi bulunmayan Ali Bey'in de Mihaloğlu ailesinden olma ihtimali söz konusudur, fakat konu hakkında daha fazla bilgi ve belgeye ihtiyaç vardır.

Vilçitrın Sancağı'na bey olarak atanan akıncı beylerinin tek görevi seferlere iştirak etmek değildi. Bu kimselerin aynı zamanda akıncı işleri ile de meşgul oldukları görülmektedir. 1568-1573 yılları arasında Vilçitrın sancakbeyliği yapan Hasan Bey'den akıncıların tahrir edilmesi istenmiştir. Akıncı tahririne başlayan Hasan Bey'in 1573 baharında vefat etmesi akıncı tahririnin yarım kalmasına sebep olmuştur. Hasan Bey yerine göreve getirilen Hızır Bey'e 29 Zi'l-hicce 980 / 2 Mayıs 1573 tarihinde gönderilen hükümde bulunan "... bundan akdem Vilçitrın begi olan Hasan beğe akıncı tahriri fermân olunub fevt olmağın akıncı henüz tahrir olunmamagın zıkr olunan akıncı taifesin sâbıkâ tahrir hususunda gönderilen mufassal hüküm ve defter mücebince sen tahrir itmegin emr idüb buyurdum ki..." şeklindeki ifadeden yarım kalan akıncı tahrir işinin Hızır Bey'e havale edildiği anlaşılmaktadır⁶¹. Akıncı tahririne başlayan Hızır Bey, Niğbolu ve Silistre sancaklarını yazıp Yanbolu ve Zağra taraflarını tahrir edeceği sırada Tımışvar beylerbeyi yanına hizmete gönderilmiştir. Durumun divana arz edilmesi üzerine Hızır Bey'den tahrir işine geri dönmesi ve yazılan akıncıların sayısının 12.000'e ulaşınca defterin İstanbul'a gönderilmesi emredilmiştir⁶².

57 BOA, A.DVNSMHHM.d 44, Hüküm 252.

58 BOA, A.DVNSMHHM.d 44, Hüküm 422.

59 BOA, A.DVNSMHHM.d 62, Hüküm 43; BOA, A.DVNSMHHM.d 69, Hüküm 459; BOA, A.DVNSMHHM.d 70, Hüküm 163. BOA, A.DVNSMHHM.d 60, Hüküm 624; Cevat Yıldız, *Mühimme Defteri - 60 (Sayfa 209-314; hüküm 492-942; Tarih 993-994/1585-1586) (Tahlil-Metin)*, İstanbul Ü. SBE., İstanbul 1998, s. 90 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

60 BOA, KK.d 253, s. 180.

61 BOA, A.DVNSMHHM.d 21, Hüküm 700.

62 BOA, A.DVNSMHHM.d 23, Hüküm 225.

1576-1589 tarihleri arasında Vılçitrın sancakbeyliği yapan Mustafa Bey de akıncı tahriri yapmıştır. Tahrir işlemi devam ederken bazı akıncıların babadan dededen akıncı oldukları halde celeb kaydedildiği ortaya çıkmıştır. Mustafa Bey'in bu durumu divana arz etmesi üzerine 24 Muharrem 993 / 26 Ocak 1585 tarihinde celeb muharririne "Celeb muharririne hüküm ki buyurdum ki vusûl buldukda kadîmden akıncı oğlu akıncı olub bi'l-fi'l defterde akıncı kaydolunanları emrim üzere celeb kayd eylemeyüb âherden ceblebige kâdir..." şeklinde hüküm gönderilmiş ve fiili olarak akıncı hizmetinde bulunanların celeb olarak kaydedilmemesi tembihlenmiştir⁶³.

Vılçitrın Sancağı'nda görev yapmış Süleyman, Hasan, Hızır ve Mustafa beylerin Mihaloğulları ailesinin hangi koluna mensup oldukları konusunda mevcut bilgiler yetersiz kalmaktadır. Bununla birlikte Mihaloğulları üzerine yapılan araştırmalar ve ortaya konan şecereler Süleyman, Hasan ve Hızır beyler hakkında bazı ip uçları vermektedir.

Mihaloğulları'nın Plevne koluna mensup Gâzi Ali Bey'in Hasan Bey'den olan torunu Süleyman Bey'in Plevne'de bir cami yaptırdığı bilinmektedir⁶⁴. Kurşunlu Cami ya da Koca Süleyman Bey Cami olarak bilinen bu mabedin yapım tarihi hakkında çeşitli görüşler olsa da son yapılan araştırma 1561-1562 tarihini işaret etmektedir⁶⁵. Dolayısıyla Süleyman Bey'in bu tarihlerde hayatta olması gerekir. 1557 – 1560 yılları arasında Vılçitrın sancakbeyliği yaptıktan sonra 1565 tarihinde Çirmen sancakbeyliğine tayin edilen ve Mihaloğulları'na bağlı sağ-kol akıncılarının komutanı olan Süleyman Bey'in, Gâzi Ali Bey torunu Süleyman Bey ile aynı kişi olduğu tahmin edilmektedir.

Gökbilgin'in çizmiş olduğu şecereye göre Süleyman Bey'in sadece Cafer adında bir oğlu bulunmaktadır⁶⁶, fakat Mihaloğlu vakıfları üzerinde çalışmalar yapan Turgut, Süleyman Bey'in Hasan ve Mustafa adında iki oğlunun daha olduğu belirtmektedir⁶⁷. 1573 yılı baharında vefat ettiği tahmin edilen Vılçitrın sancakbeyi Hasan Bey ile yerine tayin olunan Hızır Bey kardeşir⁶⁸ ve Hızır Bey'in babası da Mihaloğlu Süleyman Bey'dir⁶⁹. Bu bilgiler-

Gör

- 63 BOA, A.DVNSMHM.d 55, Hüküm 235; Musa Günay, *55 Numaralı Mühimme Defteri*, Ondokuz Mayıs Ü. SBE., Samsun 1996, s. 157 (Yayınlanmamış Yüksel Lisans Tezi).
- 64 Mehmed Nüzhet Paşa, *a.g.e.*, ss. 112–13; Sabev, *a.g.m.*, s. 237; Kayapınar, *a.g.m.*, s. 177; Turgut, *a.g.m.*, s. 579.
- 65 Kiprovska, *a.g.m.*, s. 205.
- 66 Gökbilgin, *a.g.m.*, ss. 290–91.
- 67 Turgut, *a.g.m.*, s. 579.
- 68 "Nigbolu begi Mustafa beg mektub gönderüb Mihal oğullarından Vılçitrın sancağına mutasarrıf olub akıncı begi olan Hasan beg vefât idüp sancağı müteveffâ begin karındaşı Hızır bege iki yüz bin akçe ile virilmegin buyruldu" BOA, KK.d 225, s. 213; "Vılçitrın begi Hasan beg mektub gönderüb Niğbolu sancagında yigirmi bin zeâmete mutasarrıf olub biraderi olan Hızır için kendü ile eşe diyü hükm inayet olunmağın Bar ve Ülgün kal'aları fethinde bile olub lakin her ne cânibe kendüye sefer fermân olunursa mezkûr dahi bile eşüb zeâmetine dahl olunmamak için hükm rica itmegin buyruldu" BOA, A.DVNSMHM.d 15, Hüküm 1915.
- 69 "Livâ'-i Vılçitrın der-dest-i Hızır Bey bin Süleyman Bey veled-i Mihal..." BOA, MAD.d 563, s. 48; Sevinç, *a.g.t.*, s. 35.

den hareketle Vilçitrın sancakbeyi Hasan ve Hızır beylerin Gâzi Ali Bey'in torunu Süleyman Bey'in çocukları olduğu tahmin edilmektedir.

1576 yılı sonlarında Vilçitrın sancakbeyi olan Mustafa Bey'in Süleyman, Hasan ve Hızır beyler ile baba-oğul-kardeş ilişkisine dair herhangi bir bilgiye ulaşılamadığından adı geçen kişinin Turgut'un belirttiği Mustafa ile aynı kişi olup olmadığı bilinmemektedir.

Sonuç

XIV ve XV. yüzyılda Balkan coğrafyasının fethedilerek Türk yurdu hâline getirilmesinde akıncı aileleri oldukça etkili olmuştur. Bu ailelerden biri olan Mihaloğulları Sultan I. Bayezid zamanından beri sancakbeyliği yapmış ve Balkanlar'ın yönetilmesine katkıda bulunmuştur. Kosova bölgesinde bulunan Vilçitrın, Mihaloğlu akıncılarının beylik yaptığı sancaklardan birisidir. Burada görev alan akıncı beylerinden dört tanesinin Mihaloğlu ailesine mensup olduğu tespit edilmiştir. Vilçitrın Sancağı'nda beylik yapmış Süleyman, Hasan ve Hızır beyler arasındaki akrabalık ilişkisinin ortaya konması Mihaloğulları'nın aile tarihine katkıda bulunmaktadır.

Vilçitrın Sancağı askerleri ve Mihaloğlu akıncıları Osmanlı Devleti'nin Balkan topraklarındaki doğu ve batı sınırlarında çeşitli hizmetlerde bulunmuş; Boğdan, Özi, Akkırman ile Bosna, Dukakin, Draç ve Mora taraflarının korunmasına katkı sağlamıştır. Akıncılar her ne kadar önemli askerî başarılar elde etse de devlet onların kötü yönetimine göz yummamıştır. Vilçitrın halkının şikâyeti üzerine Hızır Bey'in görev yerinin değiştirilmesi ve kadılar tarafından teftiş edilmesi bu duruma güzel bir örnek teşkil etmektedir.

Vilçitrın Sancağı'nda bey iken Hasan, Hızır ve Mustafa beylerin akıncı tahriri yaptıkları görülmüştür. Bu durum sancak ve akıncı beyliği vazifelerini bir arada yürüten adı geçen kimselerin sadece savaflara katılmadığını, aynı zamanda akıncı işleriyle de ilgilendiklerini göstermektedir.

Kaynaklar

A. Arşiv Vesikaları

Kamil Kepeci Defterleri (KK.d):

Nr. 118, 216/a, 225, 231, 238, 241, 242, 246, 249, 251, 253.

Maliyeden Müdevver Defterler (MAD.d):

Nr: 563.

Mühimme Defterleri (A.DVNSMHH.d):

Nr. 3, 14/2, 15, 16, 21, 23, 24, 25, 26, 29, 33, 35, 36, 40, 43, 44, 55, 60, 62, 69, 70

Nişan ve Tahvil Kalemi Defterleri (A.NŞT.d):

Nr. 1100, 1105.

Ruus Kalemi Defterleri (A.RSK.d):

Nr. 1469.

Gaz

Akademik
Bakış

53

Cilt 16
Sayı 31
Kış 2022

B. Telif ve Tetkik Eserler

3 Numaralı Mühimme Defteri 966-968 / 1558-1560, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara 1993.

6 Numaralı Mühimme Defteri (972 / 1564-1565) < Özet-Transkripsiyon ve İndeks > II, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara 1995.

AKDAĞ, Mustafa, *Türkiye'nin İktisadi ve İctimai Tarihi*, 3. Baskı., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2017.

AKTAN Ali, (çev.), *Muharrerât-ı Nâdire*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2018.

ARSLAN, H. Çetin, "Erken Osmanlı Dönemi (1299-1453)'inde Akıncılar ve Akıncı Beyleri", *Yeni Türkiye*, S. 66 (2015), s. 535-44.

——, *Türk Akıncı Beyleri ve Balkanların İmarına Katkıları (1300 - 1451)*, Kültür Bakanlığı, Ankara 2001.

ARUÇI, Muhammet, "Vulçitrın", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı 2013, C. 43, ss. 132-34.

ATSIZ, Nihal, "Âşıkpaşaoğlu Tevârih-i Âl-i Osman", *Osmanlı Tarihleri I*, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1949, s. 77-318.

BAŞAR, Fehmeddin, "Evrenosoğulları", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı 1995, C. 11, ss. 539-41.

——, "Malkoçoğulları", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı 2003, C. 27, ss. 537-38.

——, "Mihaloğulları", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı 2005, C. 30, ss. 24-25.

——, "Osmanlı Akıncı Ailelerinin Balkan Tarihindeki Yeri", *Balkanlarda İslam Medeniyeti Uluslararası Üçüncü Sempozyum Tebliğleri*, İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırmaları Merkezi (IRCI-CA), İstanbul 2011, s. 215-33.

BOSTAN, İdris, "Kıbrıs Seferleri Günlüğü ve Osmanlı Donanmasının Sefer Güzergâhı", *Dünden Bugüne Kıbrıs Meselesi*, ed. Ali Ahmetbeyoğlu, Erhan Afyoncu, Tarih ve Tabiat Vakfı, İstanbul 2001, s. 11-38.

BÜLBÜL, Ali Rıza, *24 Numaralı Mühimme Defterinin (H.981- 982 / M. 1573- 1574) Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Erciyes Üniversitesi, Kayseri 2019.

ÇELİK, Sıtkı, *21 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin)*, İstanbul Üniversitesi, İstanbul 1997.

DANIŞMEND, İsmail Hami, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1971.

DÁVİD, Géza, "Macaristan'da Yönetici Osmanlı Aileleri", *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)*, C. 38 (2015), s. 15-30.

EMECEN, Feridun M., *Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluş ve Yükseliş Tarihi (1300 - 1600)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2015.

——, "Uç Beyi", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı 2012, C. 42, ss. 38-39.

——, "Varna Muharebesi", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı 2012, C. 42, ss. 527-30.

ENVERİ, *Düstûrnâme-i Enveri (Osmanlı Tarihi 1299-1465, 19-22. Kitaplar)*, çev. Necdet Öztürk, 2. Baskı., Çamlıca, İstanbul 2012.

ERDOĞAN Özünlü, Emine, Ayşe Kayapınar, *1472 ve 1560 Tarihli Akıncı Defterleri*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2017.

FODOR, Pal, "Osmanlılar ve Savaş", *Türkiye Tarihi Bizans'tan Türkiye'ye 1071-1453*, Kitap Yayıne-

vi, İstanbul 2012, s. 243–82.

——, “Wolf on The Border: Yahyapaşaoğlu Bali Bey (?-1527) Expansion And Provincial Elite in The European Confines of The Ottoman Empire in The Early Sixteenth Century”, *Şerefe Studies in Honour of Prof. Geza David on His Seventieth Birthday*, ed. Pál Fodor, Nándor E. Kovács, Benedek Peri, Research Centre for the Humanities, Hungarian Academy of Sciences, Budapest 2019, s. 57–87.

GÖKBİLGİN, M. Tayyib, “Mihal-oğulları”, *İslam Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Bakanlığı 1979, C. 8, ss. 285–92.

GÖKÇEK, Yaşar, *Türk İmparatorluk Tarihinde Akıncı Teşkilatı ve Gazi Mihal Oğulları*, Alagöz Yayınları, Konya 1998.

GÜNAY, Musa, *55 Numaralı Mühimme Defteri*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 1996.

HADİDÎ, *Tevârih-i Âl-i Osman (1299-1523)*, çev. Necdet Öztürk, Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1991.

İBN KEMÂL, *Tevârih-i Âl-i Osman VII. Defter*, çev. Şerafettin Turan, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1957.

İDRİS-İ BİTLİSÎ, *Heşt Behişt (VII. Ketibe Fatih Sultan Mehmed Devri 1451-1481)*, çev. Muhammed İbrahim Yıldırım, 2. Baskı., Türk Tarih Kurumu, Ankara 2019.

İMBER, Colin, *Osmanlı İmparatorluğu 1300-1650: İktidarın Yapısı*, çev. Şiar Yalçın, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2006.

İNALCIK, Halil, *Devlet-i Âliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar-I*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2009.

——, “Osmanlı-Rus Rekabetinin Menşei ve Don-Volga Kanalı Teşebbüsü (1569)”, *Belleten*, C. XII, S. 46 (1948), s. 349–402.

——, “Osmanlı Devleti'nde Uc (Serhad)lar”, *Doğu Batı Makaleler II*, Doğu Batı Yayınları, Ankara 2008, s. 45–60.

İNALCIK Halil, Mevlûd Oğuz, (çev.), *Gazavât-ı Sultân Murâd b. Mehemmed Hân İzladi ve Varna Savaşları (1443-1444) Üzerine Anonim Gazavâtnâme*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1989.

İNBAŞI, Mehmet, “Sultan I. Murad'ın Evrenos Bey'e Mektubu”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, C. 8, S. 17 (2001), s. 225–36.

KAHVECİ, Gülay, *29 Numaralı Mühimme Defteri (984/1576) (Tahlil-Özet-Transkripsiyon)*, İstanbul Üniversitesi, İstanbul 1998.

KAYAPINAR, Ayşe, “Kuzey Bulgaristan'da Gazi Mihaloğulları Vakıfları (XV-XVI. Yüzyıl)”, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 1, S. 10 (2005), s. 169–81.

KAYAPINAR, Ayşe, Emine Erdoğan Özünlü, *Mihaloğullarına'na Ait 1586 Tarihli Akıncı Defteri*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2015.

KAYAPINAR, Levent, “Teselya Bölgesinin Fatih Turahan Bey Ailesi ve XV.-XVI. Yüzyıllardaki Hayır Kurumları”, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 1, S. 10 (2005), s. 183–96.

KİPROVSKA, Mariya, “Shaping the Ottoman Borderland: The Architectural Patronage of the Frontier Lords from the Mihaloğlu Family”, *Bordering Early Modern Europe*, ed. Maria Baramova, Grigor Boykov, Ivan Parvev, Wiesbaden 2015, s. 185–220.

——, *The Military Organization of the Akıncıs in Ottoman Rumelia*, Bilkent Üniversitesi, Ankara 2004.

KILIÇ, Ayşegül, “Akıncılık Teşkilatı ve Ünlü Akıncı Ailelerinin Balkan Tarihine Katkıları”, *Yeni Tür-*

Gezi

Akademik
Bakış

55

Cilt 16
Sayı 31
Kış 2022

kiye, S. 66 (2015), s. 553–65.

KRITOVULOS, *Kritovulos Tarihi (1451-1467)*, çev. Ari Çokona, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2015.

LOWRY, Heat W., *Erken Dönem Osmanlı Devleti'nin Yapısı*, çev. Kıvanç Tanrıyar, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2005.

MEHMED NÜZHET PAŞA, *Ahval-i Gazi Mihal*, Dersaadet 1315.

MEVLÂNÂ MEHMED NEŞRÎ, *Cihânnümâ (Osmanlı Tarihi 1288-1485)*, çev. Necdet Öztürk, Bilge Kültür Sanat, İstanbul 2013.

ORUÇ BEY, *Oruç Beğ Tarihi (Osmanlı Tarihi 1288-1502)*, çev. Necdet Öztürk, 1. Basım., Bilge Kültür Sanat, İstanbul 2014.

ORUÇ, Hatice, "15. Yüzyılda Bosna Sancağı ve İdari Dağılımı", *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)*, S. 18 (2005), s. 249–71.

ÖZCAN, Abdulkadir, "Akıncı", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı 1989, C. 2, ss. 249–50.

——, "Boğdan", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı 1992, C. 6, ss. 269–71.

ÖZTÜRK Necdet, (çev.), *Anonim Osmanlı Kroniği (1299-1512)*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 2000.

ÖZTÜRK, Yücel, "Gazi Kösemihal'in Menşei İle İlgili Yeni Bir Analiz", *Uluslararası Gazi Süleyman Paşa ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu III*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Kocaeli 2016, ss. 661–88.

ROMER, Claudia, "On Some Hass-Estates Illegally Claimed by Arslan Pasa, Beglerbegi of Buda 1565-1566", *Studies in Ottoman History In Honor of Professor V.L. Ménage*, 2010, 297–318.

SABEV, Orlin, "Osmanlıların Balkanları Fethi ve İdaresinde Mihaloğulları Ailesi (XIV.-XIX. Yüzyıllar): Müllkler, Vakıflar, Hizmetler", *OTAM*, S. 33 (2013), s. 229–44.

ŞAHİN, Rahman, *Osmanlı Yönetiminde Vilâyetin Sancağı (1450-1550)*, Erciyes Üniversitesi, Kayseri 2020.

ŞEMSEDDİN SAMİ, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2007.

SERTOĞLU, Midhat, *Osmanlı Tarih Lugatı*, Kurtuba Kitap, İstanbul 2015.

SEVİNÇ, Pervin, *955-982/1548-1574 Tarihli Osmanlı Beylerbeyi ve Sancakbeyleri Tevcih Defteri (563 nr.)*, Marmara Üniversitesi, İstanbul 1994.

TENEŞ, Özge, *33 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (s. 1-190)*, Atatürk Üniversitesi 2019.

TURGUT, Vedat, "Vakıf Belgelerinde Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi Aileleri Malkoçoğulları ve Mihallülüler", *Yeni Türkiye*, S. 66 (2015), s. 566–89.

TURSUN BEY, *Târih-i Ebül-Feth*, çev. Mertol Tulum, Baha Matbası, İstanbul 1977.

ÜNAL, Mehmet Ali, *Osmanlı Tarih Sözlüğü*, Paradigma Yayıncılık, İstanbul 2011.

UZUNÇARŞILLI, İsmail Hakkı, "Akıncı", *İslam Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Bakanlığı 1978, C. 1, ss. 239–40.

——, *Osmanlı Tarihi III. Cilt I. Kısım*, 8. Baskı., Türk Tarih Kurumu, Ankara 2011.

YILDIZ, Cevat, *Mühimme Defteri - 60 (Sayfa 209-314; hüküm 492-942; Tarih 993-994/1585-1586)(Tahlil-Metin)*, İstanbul Üniversitesi 1998.

YURTTAŞ, Fatih, *Balkanlarda Bir Uç Beyi Ailesi; Mihaloğulları 1300-1600*, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul 2018.

Extended Abstract

Raid, is a term used to describe military action conducted with sudden and violent action, to perform reconnaissance, pillage or destruction on enemy state at war with. Raider, is the name given to light cavalry units of Ottoman Turks. Raiders were known with the family name of commanders they were connected with. Raiders were present in various areas of Rumeli (the Balkans). In this context, it is known that one of the well-known raider families Mihaloğulları were active in Edirne, Plevne, Tırnovo, Smederevo and Sofia regions. Raiders assumed various duties in not just conquest of the Balkans, but also its administration. While it is known that raiders occupied high positions in the governance of the state such as the governor-general (beylerbeyi) or vizier (state minister), they mostly acted as the district governor (sancakbeyi). One of the sanjaks governed by Mihaloğlu raiders who made significant contributions to making the Balkans a Turkish homeland was Vuçitrn Sanjak. Situated at a significant position at the Central Balkans, Vuçitrn lies on the North side of the plains known as Kosovo field. The first district governor that served at Vuçitrn Sanjak who could be identified as a member of Mihaloğlu family was Süleyman Bey who was a bey in 1557 – 1560 period. Süleyman Bey assumed various duties together with Vuçitrn Sanjak cavalries and raiders based on political developments of the era. Following Süleyman Bey, Mihaloğlu Hasan Bey was assigned as bey of Vuçitrn Sanjak. Replacing Hasan Bey who is thought to have passed away in spring of 1573, Mihaloğlu Hızır Bey assumed duty on April 17th, 1573. Another the district governor of Vuçitrn who performed two duties at once was Mustafa Bey. The only duty of bey assigned to Vuçitrn Sanjak was not participating in military campaigns. Such persons were also taking part in raiding activities.

There is insufficient information on which branch of Mihaloğulları family did Süleyman, Hasan, Hızır, and Mustafa beys that assumed duties at Vuçitrn Sanjak belong to. However, studies on Mihaloğulları together with family trees reveal some hints on Süleyman, Hasan, and Hızır beys. It is known that Süleyman Bey, son of Hasan Bey and grandson of Gâzi Ali Bey belonging to Plevne branch of Mihaloğulları had a mosque constructed in Plevne. Although there are different opinions about construction date of this shrine known as Kurşunlu Mosque or Koca Süleyman Bey Mosque, recent studies point at 1561-1562. Thus Süleyman Bey must be alive in this time. It is estimated that the Süleyman Bey who was assigned as the district governor of Çirmen in 1565 after having served as the district governor of Vuçitrn in 1557 – 1560 and who was the commander of right-wing raiders Mihaloğulları, is the same person as Gâzi Ali Bey's grandson Süleyman Bey.

According to family tree drawn by Gökbilgin, Süleyman Bey had only one son named Cafer. However, having made studies on Mihaloğlu vakf (pious foundation), Turgut informs that Süleyman Bey had two more sons by the name Hasan and Mustafa. The district governor of Vuçitrn Hasan Bey who is estimated to have died in spring 1573 and Hızır Bey that replaced him were brothers and Hızır Bey's father was also Mihaloğlu Süleyman Bey. Based on such information, it is estimated that Hasan and Hızır beys who were the district governor of Vuçitrn were sons of Süleyman Bey, grandson of Gâzi Ali Bey.

There is no information regarding family relationship of Mustafa Bey who was the district governor of Vuçitrn towards the end of 1576 with Süleyman, Hasan, and Hızır beys. Thus, it is not known if the said person is the same Mustafa that Turgut notes.

Soldiers of Vuçitrn sanjak and Mihaloğlu raiders gave various services on east and West borders of the land dominated by the Ottoman State in Balkans; contributing to protection of Moldavia (Boğdan), Ochakiv (Özi), Bilhorod-Dnistrovskiy (Akkerman) together with Bosnia, Dukagjin (Dukakin), Durrës (Dıraç), and Peloponnese (Mora) regions. Although raiders achieved significant military successes, the state did not tolerate their maladministration. Transferring and inspection by judges of Hızır Bey upon complaints from Vuçitrn people is a good example to this.

Gazi

Akademik
Bakış

57

Cilt 16
Sayı 31
Kış 2022

